

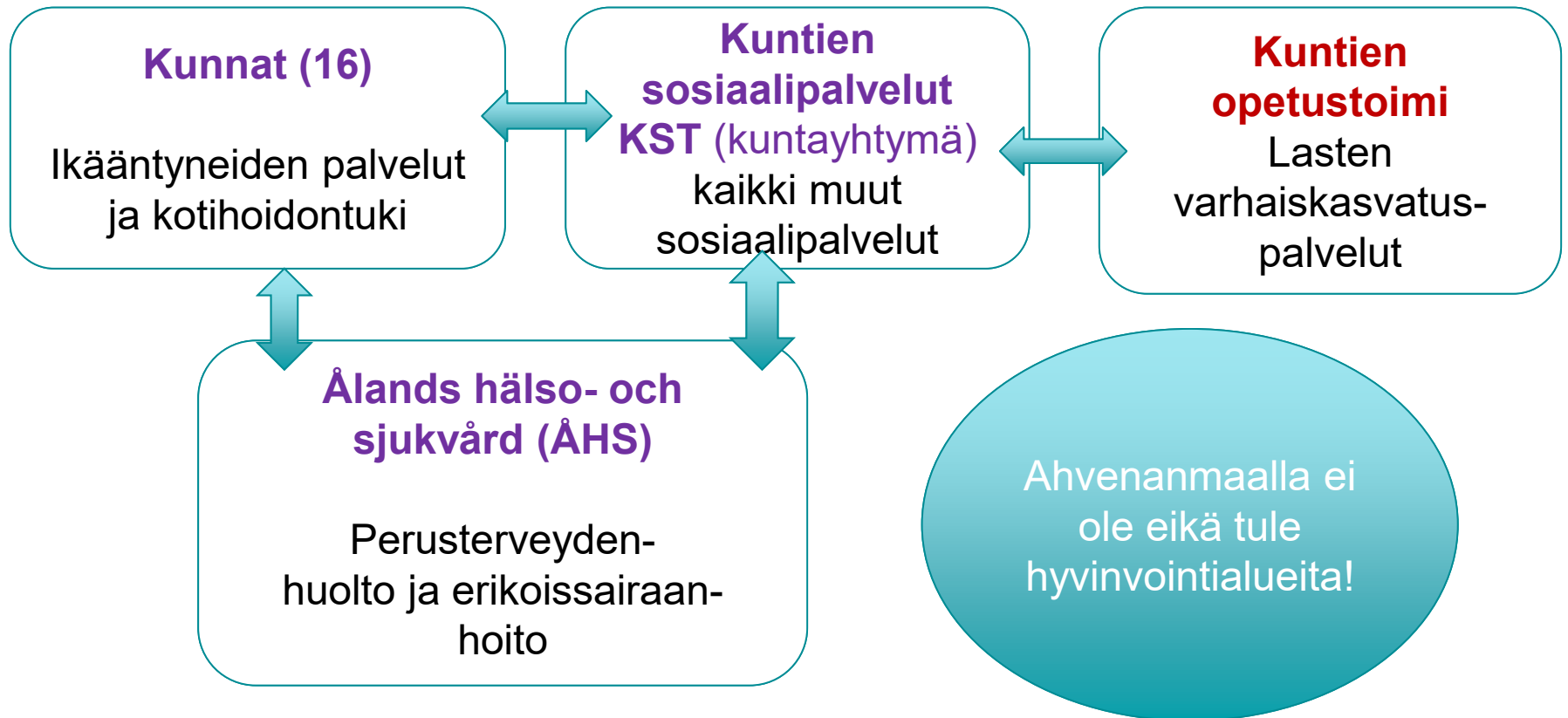

15.10.2021

Viveca Arrhenius

*Monikanavarahoituksen
purkamista valmisteleva
parlamentaarinen työryhmä*

Sosiaali- ja terveydenhuollon organisointi Ahvenanmaan maakunnassa 1.1.2021

Kelan tehtävät Ahvenanmaalla

- Laissa kansaneläkelaitoksesta (2001/731) on säädetty Kelan tehtävistä. Kansaneläkelaitoksen sosiaaliturvaa koskevista tehtävistä ja sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallintapalveluja koskevista tehtävistä säädetään eri laeissa.
- Kansaneläkelaitos voi sopimuksen perusteella hoitaa muutakin sosiaaliturvan toimeenpanoa sekä muita palveluja.
- Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on lisäksi tiedottaa etuuksista ja palvelutoiminnastaan, harjoittaa etuusjärjestelmien ja oman toimintansa kehittämistä palvelevaa tutkimusta, laatia tilastoja, arvioita ja ennusteita sekä tehdä ehdotuksia toimialaansa koskevan lainsäädännön kehittämisestä.
- Kelan tehtävänä on nyt käsillä olevan uudistuksen etuuksien toimeenpano eli yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvaukset, lääkekorvaukset, matkakorvaukset, vaativa lääkinnällinen kuntoutus, kuntoutuspsykoterapia ja harkinnanvarainen kuntoutus. (Sairausvakuutuslaki 2004/1224 sekä laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 2005/566)

Itsehallintolain mukainen tasoitusjärjestelmä

- Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 7 luku (Ahvenanmaan talous) on uudistettu vuoden 2021 alusta (L 98/2020).
- Lisäksi tasoitusperuste on korotettu vuoden 2021 alusta lukien 0,47 prosenttiin (L 911/2020).
- Itsehallinnon menojen kattamiseksi Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan tasoitusta ja verotasoitusta. Ennakot maksetaan kuukausittain.
- Tasoitusmäärä lasketaan siten, että tietyt valtion tilinpäätöksen tuloerät (tasoituspohja) kerrotaan tasoitusperusteella (0,47 %). Myös puolet Ahvenanmaan väestömäärän muutoksesta huomioidaan tasoitusmäärän laskennassa.
- Verotasoituksena palautetaan Ahvenanmaan maakunnalle Ahvenanmaalla maksuun pannut tuloverot ja maksettu arpajaisvero.
- Normaalioloissa tasoituksen ja verotasoituksen on tarkoitus kattaa itsehallinnosta aiheutuvat menot.

Toimivallanjako valtakunnan ja maakunnan välillä STM:n hallinnonalalla

Ahvenanmaan itsehallintolaki 1991/1144:

- Maakunnan lainsäädäntövalta § 18
- Valtakunnan lainsäädäntövalta § 27 ja § 29

Maakunnan lainsäädäntövalta § 18:

- terveyden- ja sairaanhoito 27 §:n 24, 29 ja 30 kohdassa säädetyin poikkeuksin;
- sosiaalihuolto sekä luvat alkoholijuomien anniskeluun
- maakunnan palveluksessa olevien henkilöiden ja maakuntahallinnon luottamushenkilöiden sekä maakunnassa toimivien peruskoulujen rehtorien, opettajien ja tuntiopettajien työeläketurva

Valtakunnan lainsäädäntövalta § 27

- 21) työoikeus maakunnan ja kuntien palveluksessa olevien virkaehtosopimuksia koskevin poikkeuksin
- 24) hallinnollinen puuttuminen henkilökohtaiseen vapauteen;
- 29) ihmisten tarttuvat taudit, kastointi ja sterilointi, raskauden keskeyttäminen, keinohedelmöitys, oikeuslääketieteelliset tutkimukset;
- 30) terveyden- ja sairaanhoidon piirissä toimivien kelpoisuusvaatimukset, apteekkilaitos, lääkkeet ja lääkkeenomaiset tuotteet, huumaavat aineet sekä myrkkujen valmistaminen ja niiden käyttötarkoituksen vahvistaminen;
- 38) tilastot valtakunnan tarvetta varten;

Valtakunnan lainsäädäntövalta § 29

- 3) kuntien palveluksessa olevien henkilöiden ja kunnallishallinnon luottamushenkilöiden työeläketurva sekä muiden henkilöiden työeläketurva 18 §:n 2 a kohdassa säädetyin poikkeuksin **ja muu sosiaalivakuutus**
- Kuitenkin: yleinen asumistuki, toimeentulotuki, lapsilisät, äitiysavustus, lasten kotihoidon tuki, vammaistuki (vertaa: laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista 380/1987) on osa Ahvenanmaan sosiaalihuoltoa

Valtakunnan toimivallassa olevien tehtävien hoitaminen Ahvenanmaalla

- Ahvenanmaan valtionvirasto (Statens ämbetsverk på Åland) on yleinen valtiollinen alueviranomaisen, jolle voidaan lailla säätää valtakunnan toimivaltaan kuuluvia tehtäviä Ahvenanmaalla.
- Sopimusasetuksella tehtäviä voidaan siirtää myös valtionvirastolta maakunnan viranomaisille tai päinvastoin.
- Sopimusasetus edellyttää molempien osapuolten hyväksynnän ml. kustannusjaon. Se voidaan irtisanoa yksipuolisesti.
- Toimivaltaa voidaan myös siirtää maakunnalle muuttamalla itsehallintolakia. Tämä edellyttää Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksynnän ja toimivaltasiirrolla on taloudellisia vaikutuksia.

Ålands samarbetsgrupp

- Työryhmän tehtävänä on selvittää mitkä monikanavarahoituksen purkamista koskevista ratkaisuista ovat mahdollisia Ahvenanmaan maakunnassa
- Toimialka: 16.8-31.10.2021
- Kokoonpano:
Viveca Arrhenius, STM, pj, John Eriksson, AMH, Conny Nyholm, AMH, Bengt Michelsson, AMH, Niclas Slotte, AMH, Susanna Grimm-Vikman, STM, Sanna Kuorikoski, STM, Petri Syrjänen, VM, Filip Kjellberg, VM, Janina Groop-Bondestam, OM, Kristel Englund, OM ja Hillevi Smeds, Kela.

Yksityisen sairaanhoidon hoito – ja tutkimuskorvaukset

- Alustavia pohdintoja:

Malli A: Valtion rahoitusvastuu (67%) siirtyy hyvinvointialueille

- Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: valtion rahoitusosuus siirretään valtiolliselle toimijalle, kuten Ahvenanmaan valtionvirastolle tai Kelalle.
- **Malli B:** Yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvaukset lakkautetaan ja rahoitus siirretään hyvinvointialueille yleiskatteellisena rahoituksena.

Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla:

- Rahoitus siirrettäisiin valtiollisella toimijalle joka voisi olla Ahvenanmaan valtionvirasto tai Kela. Miten rahat tulisivat maakunnan julkisen terveydenhuollon käyttöön?
- B –mallin toteutuksessa Ahvenanmaalla on paljon avoimia kysymyksiä.

Matkakorvaukset

- **Ensihoitopalvelu**
- Malli A: ensihoidon korvaukset lakkautettaisiin kokonaan sairausvakuutuksesta ja rahoitus siirtyisi kokonaan hyvinvointialueille.
- Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: rahoitus siirretään Kelalle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle. Se voidaan sopimusasetuksella siirtää maakunnan viranomaisille.

Muut matkakorvaukset

Malli SV: valtion rahoitusosuus siirtyisi hyvinvointialueille, vakuutettujen rahoitusosuus säilyisi sairausvakuutuksessa

- Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: Kela, joka jatkossakin hoitaa etuuksien käsittelyn, voisi vastata myös rahoituksesta.
- Malli HK, HH ja HM: sairausvakuutuskorvaukset lakkautetaan ja rahoitus- ja järjestämisvastuu siirretään hyvinvointialueille. Korvaukset maksaisi joko Kela (malli HK), hyvinvointialueet (malli HH) tai kansallinen matkakeskus (malli HM).
- Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: Paras vaihtoehto lienee Kela-malli, mutta myös malli HH, jossa Ahvenanmaan valtionvirasto suorittaisi maksatuksen on mahdollinen. Maakunnan hallitus on alustavasti pitänyt sopimusasetuksen tekemistä matkakorvausten osalta mahdollisena samoin toimivallan siirtämisen itsehallintolakia muuttamalla edellyttäen että tasoitusmäärä nostetaan. Sopimusasetuksella voidaan tehtävä siirtää maakunnan viranomaisille. Mallia HM ei pidetä mahdollisena toteuttaa Ahvenanmaalla.

Kuntoutus

- **Malli A:** nykytila säilyy koko Suomessa, myös Ahvenanmaalla
- **Malli B:** vaativa lääkinnällinen kuntoutus ja/tai kuntoutuspsykoterapia jää Kelan vastuulle, rahoitusvastuu siirtyy hyvinvointialueille.
Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: rahoitusvastuu voidaan siirtää Ahvenanmaan valtionvirastolle mutta rahoitus ei ohjaa Ålands hälso- och sjukvårdin toimintaa. Mallin tavoitteet eivät näin ollen toteudu.
- **Malli C:** vaativan lääkinnällisen kuntouksen ja/tai kuntoutuspsykoterapian järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille.
- Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: mallin toteuttaminen Ahvenanmaalla ei ole tarkoituksenmukaista koska valtiollisilla (Statens ämbetsverk) tai maakunnan toimijoilla ei ole tämän alan osaamista. Maakunnan hallitus ei pidä sopimusasetusta mahdollisena.

Lääkekorvaukset

- **Malli A:** järjestämisvastuu säilyy, mutta hyvinvointialueille siirtyisi laitoshoidon ja osittain avohoidon lääkehoitojen rahoitusvastuu (67%)
- Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: valtion rahoitusosuus siirretään valtiolliselle toimijalle, kuten Ahvenanmaan valtionvirastolle tai Kelalle.
- **Malli B:** lääkekustannusten korvausjärjestelmä lakkautetaan ja tilalle tulisi hyvinvointialueiden järjestämis- ja rahoitusvastuulle kuuluvien lääkekustannusten korvausjärjestelmä
- Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: valtakunnan vastuulla olevaa tehtävää ei voida siirtää suoraan maakunnalle. Malli edellyttäisi runsaasti jatkoselvittelyä.
- **Malli C:** lääkekustannusten korvausjärjestelmä lakkautettaisiin ja hyvinvointialue vastaisi avo- ja laitoshoidon lääkehoitojen järjestämisestä ja osittaisesta rahoituksesta
- Mahdollisia ratkaisuja Ahvenanmaalla: samat ongelmat kuin B –mallissa. Malli edellyttäisi runsaasti jatkoselvittelyä.

Yhteenveto

- Sellaiset mallit, joissa pelkkä rahoitusvastuu siirretään valtiolta hyvinvointialueille ovat tietyin edellytyksin mahdollisia Ahvenanmaalla. Rahoitus kanavoidaan valtiolliselle toimijalle, kuten Ahvenanmaan valtionvirastolle tai Kelalle.
- Ne mallit, joissa rahoitusvastuun lisäksi siirretään järjestämisvastuuta hyvinvointialueille ovat valtion kannalta haastavia toteuttaa Ahvenanmaalla, koska tehtävät ovat valtakunnan toimivallassa eikä niitä voida Ahvenanmaan itsehallinnon puitteissa siirtää suoraan maakunnalle. Lisäksi maakunnassa ei ole hyvinvointialueita. Maakunnan hallituksen tulee hyväksyä ratkaisut. Jatkotyössä tulee huomioida Ahvenanmaan itsehallintolaki ja mahdollisuus tehdä sopimusasetuksia.